

Qanlı 20 Yanvar faciəsindən 20 il ötür

Bəşəriyyətə və insanlığa qarşı yönəlmiş cinayət

1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə Azərbaycanda, onun baş kəndi Bakıda yaşanan dəhşətli faciədən 20 il ötür. Köhnə imperiyanın mənfur xislətini tamamilə ifşa edən bu kütləvi və amansız soyqırımı aktı Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinə və ərazi bütövlüyünə qarşı çevrilmiş terror siyasətinin təzahürü olmaqla, bütövlükdə bəşəriyyətə və insanlıq əleyhinə törədilmiş qəddar cinayətdir. Beynəlxalq hüquq norma və prinsiplərinə məhəl qoymayan, azğınlaşmış "beynəlmiləçi" ordunun silahlı birləşmələri Bakıda bu qanlı olayı törədərkən doğma torpağını qəsbkarlara vermək istəməyən Azərbaycan xalqının mübarizə əzmini qırmaq və məhv etmək niyyətini güdüdü. Bəşəriyyətə və insanlığa qarşı yönəlmiş dəhşətli və sözlə ifadəsi mümkün olmayan cinayət...

Yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə Bakı sakinlərinin gözləri yaşlı qaldı. Ana balasız, bacı qardaşsız, arvad ərsiz qaldı həmin gecə. Elə bil Bakının özü bütünlüklə qanlı hadisələrə hamilə qalmışdı həmin gecə uşaq, böyük, qoca, qız, hətta hamilə qadın bilmədən, ağır texnikanın tırtılları altına qoyan amansız hərbi birləşmələr öz vəhşiliyini bir daha sübut etdilər. Torpaqlarımızı qanlı suladılar həmin gecə. Bir vaxtlar Bakıda mitinq edənləri narkoman adlandıranlar Bakıya silahlı narkomanları göndərərək, dinc, əliyalın azəri türklərinin gözünün odunu almaq, su yerinə nahaq qan axıtmaq istəyirdilər. Müəyyən qədər istəklərinə və məqsədlərinə nail olsalar da, sonda azəri türkünün səbri və qətiyyəti hərbi birləşmələri Bakıya göndərmiş başbilənlərin əzmini, iradəsini qırdı. Bakı həmin gecə gözüyaşlı qalsa da, şəhərdə su yerinə qan axsa da, bu göz yaşları, bu qan rusun tankına, müasir silahlarına, vəhşi təlim görmüş hərbi qüvvələrinə qalib gəldi.

İmperiyanın və nöqərlərinin qanlı fəsadları təkcə böyük türk dünyasının deyil, bütün bəşəriyyətin başı üstünü qara kabus kimi bürüməklə, insanlığa qarşı yönəlmiş ən amansız, dəhşətli cinayətlərə rəvac verib, əsrlər boyu erməni terrorçuluğunun qurbanı olmuş Azərbaycan xalqının şüurunda dərin izlər buraxıb. Tarixi həqiqətlər göstərir ki, "Böyük Ermənistan" xülyası ilə yaşayan ermənilər daim öz əsassız və qeyri-hüquqi iddialarını reallaşdırmaq naminə terror və soyqırımı siyasətini "milli mübarizə" pərdəsi altında davam etdirərək, dövlət səviyyəsində dəstəkləyiblər. Bu baxımdan 1990-cı ilin 20 Yanvar faciəsi - qətlə heç də birinci deyildir. Ötən əsrin əvvəllərində əsas qoyulmuş vandalizm siyasətinin xəstələri olan ermənilərin rəvacı ilə silahlanmış rus qoşunları dəfələrlə Azərbaycana qarşı görünməmiş vəhşiliklər törədib, şəhərləri yandırıb, əhalini məhv edib. 1990-cı ilin soyuq yanvar günlərində əslində, heç soyuqluqdan əsər-əlamət qalmamışdı, azəri türkünün iradəsi, əzmi, qətiyyətli mübarizəsi soyuğu yarıb keçmişdi. Erməni və rus hərbi birləşmələri Bakıda asayışı bərpa etmək adıyla gecəyəkən əliyalın xalqın üstünə yeriməsi, qanına qəltan etməsi ilə nəticələnən bu faciə 1990-cı ildə miqyasına və qəddarlığına görə bəşər tarixində misli görünməmiş qanlı hadisə hesab olunurdu.

Cəmi bir neçə saat ərzində neçə-neçə dinc azərbaycanlı, uşaq, qadın, qoca öldürüldü, neçəsinə ağır xəsarət yetirildi, neçəsi əlil oldu, nə qədəri də itkin düşdü. O dövrdə keçmiş it-tifaq ordusunun hərbi birləşmələri azəri türklərini qətlə yetirmək üçün hitlerçi faşistlərin belə sınaqdan keçirmədikləri ən qəddar, tükürpərdici üsullardan istifadə etdi.

20 Yanvar faciəsi keçmiş ittifaq rəhbərliyinin və onun Azərbaycandakı nümayəndələrinin ölkəmizə təcavüzünün gerçək mahiyyəti, erməni terrorizminin və vəhşiliyinin dəhşətli miqyasını bütün çılaqlığı ilə üzə çıxardı. Bu hadisə respublikamızın Qarabağ münaqişəsi adı ilə başlayan torpaq müharibəsində aldığı ən böyük zərbə, sonrakı məğlubiyyətimizi qismən labüd edən faciə oldu. Həmin dövrdə mərkəzi hakimiyyətin antimilli xarakteri, respublikada kaos və anarxiyanın baş alıb getməsi, vəzifə kürsüsü uğrunda amansız mübarizə, ordudakı başıpozuqluq, cəbhə xəttində yaşanan faciələrə göstərilən laqeydlilik təkcə 20 Yanvar faciəsinin deyil, sonrakı müsibətlərimizin də əsas səbəblərindəndir. 1989-cu ilin sonlarında, 1990-cı ilin yanvarında Dağlıq Qarabağ münaqişəsi adı ilə start götürmüş siyasi oyunları xatırlayanda, ümumilikdə, Azərbaycanın problemlərinin səhnəarxası gerçəklikləri barədə kifayət qədər təsəvvür yaranır.

Həmin dövrdə hakimiyyətdə olan antimilli qüvvələrin Azərbaycanı qorumaq bacarığına malik olmadığı qabarıq görünürdü. Üstəlik, AXC ətrafında birləşmiş qüvvələr, qruplar da siyasi intriqaların güdazına verilmişdi. Hələ 1990-cı il yanvarın 13-də təxribatçı qüvvələrdən istifadə etməklə, Bakıda düşmən millətin nümayəndələrinə qarşı qıcıqlandırıcı hərəkətlərə yol verilmiş, tədricən olacaq hadisələr bir az da tezləşdirilmişdi. Moskvanın, xüsusən də o vaxtkı SSRİ-nin rəhbəri M.Qorbaçovun Azərbaycana göstərdiyi biganəlik laqeyd münasibət hamımıza bəlli idi. Bundan hiddətlənən xalqımız müəyyən tələblərlə Azadlıq meydanını tutmuş, mitinq dalğaları demək olar bütün ölkəni bürümüşdü. Kritik vəziyyətdə başını itirən köhnə ittifaq rəhbərliyi və yerli hakimiyyət iflas həddində, müxalifətçilərsə hakimiyyət davasında idilər. Bakının müdafiəsi üçün qüvvələrin kortəbii şəkildə səfərbər olunması mərkəzi hakimiyyətin planlı tədbirlərinin həyata keçirilməsi, son nəticədə erməni-rus hərbi birləşmələrinin amansız qətləminə şərait yaratmış oldu. Azəri türklərinin azadlıq mücadiləsi yolunda çarpışmalarından hiddətlənən və Bakıdan səhv informasiyalar alan Kreml hökuməti gecəyəkən silahlı qüvvələri Bakıya tökdü.

Bakıda baş verənlər soyqırımı aktı olsa da, o zaman Azərbaycanda hakimiyyətdəkilərin məsuliyyətsizliyi və səhlənkarlığı üzündən rus işğalının gerçək mahiyyəti barədə dünya ictimaiyyəti yetərinə məlumatlandırılmamışdı. Rəsmi təbliğat Bakıda asayışı, dinc həyatı bərpa etməyi iddia etməklə, soyqırımı faktının miqyasını kiçiltmiş, milli maraqlara xəyanətkar mövqə tutulmuşdu.

1990-cı ildə hakimiyyət başına gəlmiş rəhbərlik bu və digər hüquq normalarına əsaslanmaqla, 20 Yanvar faciəsinin real mahiyyətinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması üçün heç bir iş görmədi. Halbuki artıq Bakı hadisələrini beynəlxalq ictimaiyyətin diqqət mərkəzinə gətirmək, beynəlxalq müstəvidə danışıqlara başlamaq, xalqın əsas mübarizəsini izah etmək olardı. Biz isə Moskvanın "narkomanlar Azərbaycanda hakimiyyəti ələ almaq, mövcud rejimi dəyişdirmək istəyirlər" kimi bu gün gülünc görünən yalan faktlarla razılaşmaq məcburiyyətində qaldıq.

20 Yanvar faciəsinin beynəlxalq müstəvidə tanınması və erməni faşizminin ifşası ilə bağlı ilk praktik təşəbbüs ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən Moskvada mətbuat konfransı keçirilərkən onun Qorbaçov hakimiyyətinə qarşı kəskin etirazı sayəsində mümkün oldu. Xalqın təkidli tələbilə hakimiyyətə qayıdıandan sonrakı mərhələdə isə MM səviyyəsində tanındı və dünyaya bəyan edildi.

Ümummilli lider hər zaman 20 Yanvar faciəsinə xüsusi həssaslıqla yaşanıb. Ulu öndər Heydər Əliyev hər il faciənin ildönümündə keçirilən mətəm tədbirlərində iştirak edib, Bakı qırğınına kədər hissi ilə xatırlayıb. Bakı qırğınının Azərbaycan xalqının qan yaddaşı olduğunu dəfələrlə bəyan edən ulu Öndər, hadisələrə beynəlxalq aləmdə əsl siyasi qiymətin verilməsinin zəruriliyini vurğulayıb, bu məsələnin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması və cinayəti törədən qüvvələrin cəzalarına çatmaları üçün xüsusi səy göstərmiş. Faciəni xalqımızın böyük dərdi, kədəri, qəmi adlandırmış Heydər Əliyev, eyni zamanda, Azərbaycanımızın əsrlər boyu keçdiyi mübarizə, milli azadlıq yolunu şanlı, uğurlu yol kimi dəyərləndirib.

Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunun layiqli davamçısı, ölkə Prezidenti İlham Əliyev də 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsini həmişə əziz tutub, onları ehtiramla yad edib. Ölkə rəhbəri dəfələrlə günahkarların cəzalandırılması, 20 Yanvar hadisələrinin səbəbkarlarının tapılıb üzə çıxarılması işinin sonadək başa çatdırılması istiqamətində qətiyyətli addımlar atıb, bu işlə məşğul olan hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşlarına müvafiq tapşırıqlarını da verib. 20 illik tarixi zaman məsafəsini yaşayan xalqımız bu ümiddədir ki, cənab İlham Əliyevin köməkliyi və təşəbbüsü sayəsində faciəni törədənlər mütləq cəzalarına çatacaqlar.

Daşdəmir ƏJDƏROĞLU